

זוטר

פלשת, פלשתים

שמם של הפלשתים יושבי פלשת (שמות ט"ו, י"ד) לא מצא עד היום את פירושו המניח את הדעת. על כל פנים נגזר שם העם מן "פלשת", בין אם זאת האחרונה היא במקורה שם הארץ או שהיא לפי הפירוש הרגיל כנוי המציין פלישה = הגירה⁽¹⁾. אמנם פירוש לשוני זה המבאר את המלה "פלשת" כ"פלישה-חדירה, הגירה" של שבט, רחוק הוא; אין פעל "פלש" בהוראה זו בלשון ארץ כנען המקראית, העתיקה, ולעומת זה אין זכר למשל לשם העם בכתובות מלכי אשור, אשר בהן נזכרת Pilistu, Palastu כמה פעמים כשם ארץ "פלשת". מכאן ש"פלשת" בעיקר שם ארץ ולא כינוי ל"פלישת" (=חדירת) העם, ושם העם "פלשתים" נולד אחר כך כתואר היחוס (על פי המונח הערבי: נִסְפָּה) הנגזר משם הארץ "פלשת", כמו "ירושלמי" מן "ירושלים", "מנחתי" מן "מנחת" וכו'. "פלשת" הוא אפוא שם לאותה ארץ בה ישבו יושבי פלשת, והנה ארץ זו המכילה את חבל הים התיכון בערך למן יפו עד עזה, היא אותה ארץ הנקראת בלשון המקרא השפלה (דבר א, ז'; יהוש' ט, א'; י, מ'; י"א, ב'; ט"ז, כ"ו ועוד ועוד). ומכאן ההשערה, שאין "פלשת" כשם השפלה, אלא מבטא מסורס עתיק במקום "שפלת" = שפלה.

ידוע הדבר שסרוס הגיים (Metathesis) כמו כבש — כשב, שמלה — שלמה" רגיל הוא בלשון ביחוד במלים המכילות הגיים שורקים (זסשן) או שוטפים (למנר), ועל כן לא יפלא סרוס המלה "שפל — פלש", המכילה שני הגיים מסוג זה גם יחד. וביחוד מצוי סרוס כזה, כשעם אחד מקבל מלה או שם מפי עם אחר. כך רגילים ערביים רבים בירושלים לקרא לבית היתומים של שְׁנָלָר בשם: שְׁלָנָר, כשם שהפכו אבותיהם את השם "אלכסנדר" ל"אל-אסכנדר", וכך נאמר על שמו של הר חרמון בדברים ג, ט': "צידנים יקראו לחרמון שרין והאמרי יקראו-לו שְׁנִיר". גם אם אין לפקפק במבטא השם בפי הצידנים שרין (= Sarayana), אין ספק שאין בעיקר בין צורה זו ובין הצורה האמורית שְׁנִיר (Saniru בכתב היתדות) אלא סרוס לשוני שבין "שניר" ל"שרין"⁽²⁾. וכך ביטאו, כנראה, הפלשתים בזמן קדום מאד "פלשת" במקום "שפלת". וכך אין הפלשתים אלא יושבי פלשת, כלומר יושבי השפלה. ואציין שגם לשם ארץ "כנען" לא נמצא עד היום פירוש טוב יותר מאשר "ארץ נמוכה, שפלה". ואולי לא נולד הקיצור ("כרתי ו)פלת" במקום "פלשת" אלא מצורה זו, ובתהליך פוניטי יותר קל מתוך "ש)פלת", בן השפלת, או אפילו מתוך הצירוף "איש שפלתי", אשר בו לא נשמעה השין השניה אחרי השין הראשונה של "איש"⁽³⁾.

נ. ה. טורטשינר

(1) Guthe, *Bibelwörterbuch*, S. 517

(2) השווה את מאמרי הקטן בענין זה בירחון *OLZ* 1930, S. 399

(3) אין ברצוני לגולל כאן את כל הפרשה המסובכת של תולדות הפלשתים; רק בקצור אעיר, שדעות החוקרים בענין זה בנויות במידה מרובה על השערות, שאין אני יכול לראות בהן הוכחה המתנגדת להבנת השם פלשת כסרוס עתיק של שפלת.